

h51395

# SIONULU ROMANESCU

foia basericésca, literaria și scolastica.

<p>Vien'a, I. Martiu 1872.</p>	<p>„Sionul rom.” ese de două ori pre luna, in 1. și 15 a lunei, cuprindendu P. — 2 colc. Pretinlu pre unu anu 5 fl. v. a., pre dimietate de anu 2 fl. 50 er. v. a.; pentru Romanîa și țiere straine 14 lei sêu franci pre întregu, și 7 lei pre dimietate anulu.</p>	<p>N<sup>o</sup> 4.</p>	<p>Prenumerarea se face la redactiune, in semina- riulu gr. e. centr. din Vien'a (Schönlaterengasse Nr. 10). Tôte epistolele suntu de a se transmite la redactiune franceze. Corespondintile nepublicate se voru arde. Scrisori anonime nu se primescu.</p>	<p>Anulu IV.</p>
--	--	-----------------------------	---	----------------------

**CUPRINSULU:** Veduvîa episcopiei nôstre de Ghierl'a. — A două insoatiune a preotiloru, II. — Sacrificiulu Legi nôve (nem.) — Amvonulu: Resplătirile onorării și piedepsele neonorării parintiloru; Despre betia, urmările și relele ei (predice de proba dîntr' unu opu edandu de d. I. Papiu.) — Literatura: Cătra p. o. dd. prenumerantî ai „Amvonulu”; bibliografia rom. și straina. — Ochire prin lunea politica („cestiunea baneci”, desbaterea legi elect. mag., Serbiî, triumfulu ministeriulu cislait și Dalmațîa, cestiunea galiciana; republic'a franceza cu monarchistiî și napoleonistiî, Rusi'a, revolt'a indobrita, Mexico revoltatu.) — Varietăți. — Post'a redactiunei.

## Veduvîa episcopiei nôstre de Ghierl'a

cumu se scie, merge acumu in alu patru-le anu, precandu canónele prefindu alegerea și consacrară noulu archipastoriulu celu multu in terminu de trei lune. Adevratu că regimelu europene de asta-di mare parte nu multu si-facu din canóne, cari le-căsiuna cea mai puçina dorere de capu, cea ce că ôre sierbi-le-va spre bine au spre reu? urm'a va alege. Detorintia ar' avé la tóta intemplantarea fiacare regimulu politicu, că se inainteze, necumu se impiedece interesele cetatianiloru din statu. Era cumu că prin o vacantia episcopésca atātu de îndelungata interesele unei diecese june, că cea ghierlana, suferu și patimescu, e lucr'u necontestabilu.

Care se fia caus'a acestei traganări? Se fia ôre impregiurarea, că pré santitiî nostri archierei, cumu se spune, aru fi avendu fiacare pre candidatii sei diferiti, și că inaltulu regimulu inea nu si-ar' fi gasitu omulu? Sêu că dóra in cercurile guvernamentali inea totu nu e delaturata ide'a, de a le-lasă diecesaniloru ghierlani pré intemeiatulu și canoniculu dereptu, de a-si alege pre fiitoriulu episcopu, respectivu de a face o terna-candidare? Speranti'a ne magulesce și ne lăpta cu alternativ'a din urma.

Intr' adevuru noi nu credemu și nu supunemu despre parintesculu guvernulu, căci ar' fi o mare eróre din partea lui, se vree a dascalî și apesá pre Romanîa chiaru și pre terenulu basericescu. Dara și mai puçinu ne incumetâmu a supune despre pp. episcopi ai nostri, că ar' fi, că ar' poté fi vre unulu contr'a dreptulu de alegere, ce și asta-di se propune prin seminarie și pre la facultătile teol. că celu „canonicu”, de la care denumirea prin guvernulu și principi seculari e numai o esceptiune, numai unu privilegiu. Cumu amu și poté cugetá, că nescu capi luminati ai basericeii crestine cat., decâtu a concede acestu dreptu credintiosiloru proprii, mai bine se vree a se espune posibilității constitutivali moderne, de a vedé denumindu-se episcopii crestini decâtu cutare Judanu, sêu și mai reu decâtu Judanu, bunaóra că de Crémieux in Franci'a? . . .

Dieces'a veduvita si-a reclamatu acestu dreptu, pre care partea ei transilvana lu-avuse și deprinsese in

buna pace din vechime nememorabila. Inainte de ast'a cu unu anu, precumu e cunoscutu, substernù prin deputatiunea unui consistoriu plenariu și o represintare la in. regimulu, la carea M. sa imperatulu și regele se-si fia refienutu pre mai tardiu respunsulu definitivu.

Ce ar' fi acumu de facutu? Noi asiá credemu, că ilustrii nostri barbati de confesiunea gr. cat., cari parte că deputati parte că functionari de statu petrecu de presinte in capital'a Ungariei, in ast'a și alte cestiuni basericesci mai momentóse n'aru trebui se pregete a procede pre la locurile inalte asiá-dicundu că unu comitetu permaninte alu nostru și necontentitu „abate, că se. ni-se deschida”. Intrunirei și armoniei fratelilor aici nu i-stau in cale respecte politice de ale partidei drepte ori stange. Apoi se solicețza și interpeléza ministrii nu odata in cause bagatele; pentru ce se nu misice și ai nostri in intrebatiunea din vorba și in alte asemeni, de insemnatate primaria pentru noi?

Dr. Silasî.

## A două insoatiune a preotiloru.

II.

Primulu conciliu ecum. tienutu in Nice'a la a. 325 forméza in cestiunea nôstra punctulu verticale și asiá-dicundu crucea drumuriloru. Intr' insulu se fece antâia data incercarea, de a impune episcopiloru, presbiteriloru și diaconiloru prin lege generale celibatulu și a-i oblegá, se se contenésca de la conviatuirea conjugale cu soçiele loru legiuite (ut cum uxoribus, quas, quum erant laici, in matrimonium duxissent, minime dormirent.) Dara se scolá fericitulu marturisitoriu Pafnutiu, episcopulu Tebaideloru in Egiptulu de susu, fiendu in-su-si celibe și crescutu din copilarîa sa in monastire, și „perorá cu focu, că se nu se puna unu jugu atātu de greu pe grumadii preotiloru, căci casatori'a e onorabile intre toti și patulu nespurcatu; parintiî conciliari se bage de séma, că nu cumvá prin o legiuire prea delicata și cercata se căsiune mare dauna basericeii, deórace nu toti potu suportá o disciplina atātu de aspra, și poté nici muierile singuritoriloru nu voru fi in stare a observá acea regula a castitătii; apoi castitate

e conviațiuirea barbatului cu muierea legiuita; ajunge, că cei ce înainte de a se fi insoratu au intratu in cleru, dupa vechi'a tradițiune a basericei se se contenésca de aci incolo de la casatoriá. nicidecátu in sa nu trebuie se se despartia cinevá de muierea luata pre tempulu, candu erá inea laicu.“ Conciliulu consentí cu espunerea lui Pafnutiu, si asiá abtinenerea au neabtinenerea de la soțiele lor legitime se lasá in voi'a libera a flacarui episcopu, presbiteru séu diaconu.

Astfelu ne relatéza acestu episod conciliariu istoriografulu eclesiasticu Socrate in cart. 1. cap. 8, pre care unu Baroniú si Bellarminu indesiertu se nevoescu a-lu trage la indoiéla, candu lu-proptescu si alti istorici vechi, precumu Sozomenu in cart. 1. c. 22, Cassiodoru in Istor. tripart. cart. 2. c. 14. si Niceforu cart. 8. c. 19. Astfelu conciliulu niceanu se multiamí a decide la can. 3, cumu că „nici episcopulu nici presbiterulu nici diaconulu nici preste totu cuivá din cleru nu este iertatu se aiba impreuna-locuitória (subintrodúta) muiere, afóra numai pre mama au soru au matusia séu singuru de acele persóne, in cari nu cade prepusu“. Asta decisiune o repetira in urmare multe alte sínóde apusene si resaritene. De esemplu sinodulu Turonense II. in a. 567 la can. 12 demanda, că „episcopulu pre soția sa se o aiba cá pre o sora, si cu portare asiá de santa se guberneze cas'a intréga, cea basericésca cá si cea propria, incátu nici o suspiciune se nu se sternésca“; éra in can. 13 opresce „pre episcopulu, care n'ar' fi avendu episcópa (soția), a tiené in suit'a sa câte o réta de muieri, si impóteresce pre clericii ministratori episcopulu, se alunge din locuint'a lui muierele straine“.

Cu tóte aceste in apusu de la secl. IV. incóce legiuirile basericesci incepu in respectulu acest'a a devení din ce in ce totu mai rigoróse, si de la episcopii, presbiterii si diaconii chirotonindia pofii neconditiunata abdicere de matrimoniu, precumu si pre cei mai inainte fosti casatoriti a-i admite numai sub memorat'a conditiune la ordurile sacre. Asupr'a subdiaconilor se estinsera aceste legi sub papii Pelagiú II. si Gregoriú celu mare la aa. 590—600. Mirá-ne-vomu óre, déca atari legiuri rigide numai incetu pre incetu in decursu de mai multi secli si prelanga mare resistintia potura fi introduse in praese? Mirá-ne-vomu, déca pre aceste tempuri chiaru si numai in pàrtilé apusene ale basericeii aflámu cu privire la acestu punctu legiuri si usantie care de care mai diferitórie? Asiá d. e. precandu sinodulu Toletanu I. celebratu la a. 400 opresce prin can. 1., că „presbiterulu, care va mai trái in casatoriá si va generá fii, se nu se admita la episcopía“; precandu sinodulu Turonense I. celebratu in a. 461 la can. 2 pre atari preoti si leviti séu diaconi i opresce de la liturgisire si alte functiuni sacerdotali, lasandu-i numai in comuniunea laicale; precandu intre altii pre Paulinu lu-aflámu conviațiundu cu muiere sa Terasi'a, pre s. Ilariu cu soția sa luata in casatoriá inainte de a se fi facutu preotu si episcopu: pre atunci parintii sinodulu din Elvir'a inea cu multu mai inainte, anume la a. 305, rostescu sentintia depunerci asupr'a episco-

piloru, presbiteriloru, diaconiloru si subdiaconiloru, cari voru continuá a trái in matrimoniu si a generá fii.

Ce se atinge in speciale de a dóua casatoriá, parintii epoeci din vorba asísiderea pledéza cu focu si staruescu din respoteri incontr'a ei. „Antáiuulu Adamu a fostu monogamu, argumentéza s. Ieronimu contr'a lui Iovinianu, alu doile Adamu agamu séu necasatoritu; deci cine apróba digamí'a, se ne arete unu alu treile Adamu digamu, pre care se-lu urmeze“. Éra s. Augustinu la argumentele usitate mai inainte contr'a bigamiei, că ea adeca ar' fi unu semnu alu incontenintiei si impudicitiei nedemne de crestini, mai adause pre acel'a, cumu că casatoriti de a dóua óra aru fi stricandu insemnatatea mistica a logodirei lui I. Christosu cu baserie'a, a unui cu un'a, a unui verguru cu un'a vergura (de bono conjug. c. 18.); dara totusi marturesce, că nu cutéza se condamne ori a câtea casatoriá, desí cele repetíte nu le incuventiéza („nec ullas nuptias audeo damnare, nec eis verecundiam numerositatis auferre“; de bono viduit. c. 12.)

De sene se intielege, că tóte argumentele si ratiocinările aceste ale parintiloru cu atátu mai vertosu érau indreptate contr'a preotiloru bigami, in alu caroru numeru veniáu si cei casatoriti cu veduve. Pentru ce acést'a? Pentru că antáiu, că se graimu cu pap'a Leone celu mare, s. Paulu de la soțiele presbiteriloru pretinde, cea ce pretinde de la insi-si presbiterii si de la veduvele basericesci; a dóua pentru că preotiloru din Legea mosaica inea le-erá demandatu, se iee fetióra in casatoriá; a trei-a pentru că casatóriéle preotiloru trebuie se adumbrésca si imiteze ceresculu matrimoniu alu Cuventulu intrupatu cu sant'a baserica deaporure un'a, deaporure vergura. Mai incolo in numerulu digamiloru veniáu in apusu si acei-a, cari inainte de a trece la legea crestinésca au fostu casatoriti cu dóue muieri, séu cu un'a inainte cu alt'a dupa trecere la crestinismu; căci „in botezu se iérta peccatele, dara numerulu sociéloru luate nu se sterge“, díce pap'a Inocentiu I. si inainte de elu s. Ambrosiú (offic. l. 1. c. 50). — Ci in privintia tuturoru acestor'a legile aduse in sínódele parteculari si usantie episcopesci au fostu in seclii, de cari vorbimu, binisioru de varie si acusi mai libere acusi mai restrinse. Asiá sinodulu Toletanu I. la can. 3 si 4 pre lectorulu séu anagnostulu, care se va casatóri cu veduva, nu numai lu-lasa in oficiu, ci i-concede a se face si subdiaconu; éra pre subdiaconulu, care se va casatóri a dóua óra, lu-lasa in oficiulu lectoriloru séu ostiariloru; pre clericii in sa, cari s'aru casatóri a trei-a óra, i-deprime in statulu laicale. Sinodulu de Agat'a la can. 1. si 43 preotiloru si diaconiloru bigami le lasa numele de preotu si diaconu, dara nu si deprinderea oficiulu sacru. Sinodulu Arausicanu la can. 25 si Andegavense la can. 11 concede bigamiloru a se inaltia pana la trépt'a subdiaconiloru. Aceasi atestéza epistolele lui Lupu episcopulu Tricasinu si Eufroiniu episcopulu Augustodunense.

In tempurile urmatórie legiuirile contr'a insoratiunei si bigamiei preotiesci in baserie'a apuséna se repetira éra si éra si se inculcara cu totu adinsulu, pre-

cumu d. e. prin can. 1. și 2 alu conciliului Romanu din a. 743, prin can. 1. și 11 alu conciliului Augu- stanu din a. 952, prin măsurile luate de Edgaru re- gele Angliei in secl. X., și alte asemeni. Éra de la Chrodegangu episcopulu Metense încóce prin instituirea capituleloru și conviațiunea sub legi canonice a pre- otiloru ele capetara órecare intarire, sprigióna și valóre practica. Dara câtu tîenù și acésta conviațiune a cano- niciloru? Tîenù de joi pana mai apoi. Si estmodu inea in secl. XI., chiaru și in Rom'a dinaintea ochiloru pontificelui, „preotii dupa dátin'a lumeniloru se insoará, și copii nascuti in căsatoriá si-i faceáu eredi, ba și unii dintre episcopi, despectandu tóta pudicitia, traiau la-olalta cu soóiele loru intr' o casa“, (Mabillon Act. Sancto. ordin. s. Bened., saec. IV. part. II. p. 451.); pana ce in urma pap'a Gregoriu VII. procedindu din principiulu, că „nu se póte liberá baseric'a din servi- tutea laiciloru, de nu se voru liberá preotii din jugulu muieriloru“ („non liberari potest ecclesia a servitute laicorum. nisi liberentur clerici ab uxoribus“), suscepù pentru neinsoratiunea preotiloru eunoscut'a lupta, o lupta asiá-dicundu pre móрте pre viatia, aforisindu nu numai pre preotii, cari nu se voru despartì de muierile loru, ei și pre laicii, cari se voru marturisi și cuminecá la atari preoti. Triumfulu finale aluluptei e disciplin'a pre- sante a celibatului din baseric'a latina.

Bine se observámu că in totu decursulu acestoru seclii, ba chiaru și dupa tempulu lui Gregoriu VII., ca- satoriá preotiloru, v.-s.-d. a arhieriloru presbiteriloru și diaconiloru templata cumvá dupa chirotonire erá cei- dreptu neiertata, dara nu nevalida. Nevaliditatea ataroru casatorié preotiesci se decise antáiu și antáiu in conciliulu Remense la a. 1119 de pap'a Caliestu II., apoi in celu Lateran. I. la a. 1123 și Lateran. II. la a. 1139, remanendu in privinti'a orduriloru inferiori și de aci incolo in diversele baserice o praese diversa. Alocure lecto- riloru și altoru clerici inferiori li-se iertá insoatiunea, alocure in urmarea ei si-pierdeáu oficiulu, desí casato- riá loru se considerá de valida. Ba chiaru și Triden- tinulu aduse in astu respectu o decisiune nitielu mai libera, concediendu in casu de necesitate a se conferi ordurile mai mici și la casatoriti (sess. XXIII. cap. 17. de ref.)

Se vedemu inea, cumu stá pre acestu tempu afa- cerea nóstra in pãrtile orientali ale basericeii?

Orientalii casatoriá a dóua a crestiniloru preste totu intogmá o reprobáu, că și apusenii, ba la inceputu eráu pre alocure in privinti'a principiului de se póte inea și mai rigurosi. Cáci pre candu in apusu se mul- tiamiaú a oprí pre digami de la ordurile sacre, pre atunci in resaritu digamii se supuneáu la diverse cano- niri și opere penitentiali. Sinodulu din Neocesare'a la la can. 7 opresee, că „presbiterulu la nuntille bigamiloru se nu manance, fiendu că nunt'a de a dóua are lipsa de penitintia“; canonulu laodiceanu 1. i-admite pre di- gami la comuniunea basericésca numai dupa petrecere in rogatiuni și postu. Conferésca-se și can. anciranu 19, cumu și canonulu lui Niceforu patriarculu Constan- tino polei, carele opresee a se administrá bigamiloru

cunun'a basericésca precumu și sant'a cuminecatura in restempu de doi ani, éra celoru de a trei-a nuntacinci ani. Tóte aceste au asiá-dicundu valóre dupla in pri- vinti'a clericiloru, despre cari, pre urm'a canonului apost. 25, dejá can. 14 alu conciliului ecum. din Cal- cedonu tîenutu la a. 451 supune, că le e oprita de la subdiaconu in susu casatoriá dupa chirotonire ori a dóua nunta; și oprirea ast'a imperatulu Iustinianu, celu ce pentru desulu seu amestecu in trebile basericesci se pronunú „imperatulu dogmatisatoriu“, o asprí prin acea, că copii ataroru preoti casatoriti dupa chirotonia prin mai multe novele (nov. Iust. 6. c. 5., nov. 123. c. 12. 14., nov. 137. c. 1. 2.) i dechiará de neligitimi, cu alte cuvente casatoriá preotiloru dupa santire o de- chiará de nevalida.

Insa in butulu tuturoru acestora in praesea orien- taliloru ce observámu? Observámu inainte de tóte, că conceptulu bigamiei nu lu-estindeáu și la cei ce o so- óia au avutu-o in paganismu, alt'a in crestinismu; cáci, dupa dinsi, ap'a botezului ar' fi spelatu cu alalte pe- cate impreuna si culp'a acelei necontenintie, carea e de co- mune premergatóri'a nuntei de a dóua. Mai departe renu- mitulu Teodoretu santi pre digamulu Ireneu de epi- scopu alu Tirului, care santire fiendu de unii impumnata, Teodoretu le raspunde, că „in privinti'a bigamiei a pasitu in urm'a predecesoriloru; pentru că și fericitul Alesandru patriarculu antiochianu cu Acaciu episcopulu de Bere'a au chirotonitu pre digamulu Diogene, asemi- nea fericitul Prailiu alu Ierusalimului pre Domninu ar- chipastoriulu Cesareei, érași bigamu; deci a urmatu, díce, dátin'a cumu și pre nesce barbati ilustru și in respec- tulu scientiei și a santiei pré renumiti; mai alesu că fericitul Proclu episcopulu constantinopolitanu, sciendu mai multe de aceste, á admisu consacraréa ast'a si i-a reserisu laudandu-o și admirandu-o; asísiderea și archie- reii provinciei Pontice, cumu și toti cei din Palestin'a și Fenici'a, și nici o disputa despre lucrulu acest'a nu s'a sternitu“, (Theodor. epist. 110. ad Domnum.) Asia- dara usanti'a se clatiná fórte, candu in drépt'a candu in stang'a, dandu-se nu odata locu și la interpretári mai domóle.

Si cá se aducemu la acestu punctu și despre ne- casatoriá preotiesca in oriente câteva esemple, s. Vasi- liu c. m. in epistol'a canonica 2. cátra Amfilochiu la can. 19 díce, că „nu cunosce barbati, cari se profeseze castitatea, afóra de monachi, cari se paru in modu ta- cutu a admite celibatulu, dar' și de la acesti-a poftesce pre viitoriu, se emita serbatoresce votulu castitátii.“ Mai departe — cá se tacemu de Sinesiu episcopulu Pto- lemaidei, carele episcopii'a o primí numai sub conditiu- nea, in feliurite moduri esplicata, de a poté conviațiui neconturbatu cu muieresa și a generá fii, — Socrate in Istori'a ecles. cart. 5. c. 21 adeveresce, că „nu puóini din episcopii resaritului in tempulu episcopiei loru ge- réza copii cu soóiele loru legitime; numai in Tesali'a, Tesalonic'a, Macedoni'a și Elad'a ar' esistá dátin'a in- trodusa de Eliodoru episcopulu Triceii, cá clericii dupa santire se nu mai conviațiuesca cu muierile loru, éra in casulu contrariu se se depuna“. In fine cui nu

i-este cunoscutu can. 13 alu conciliului Trulanu? Intr-insulu se opresee a pretinde de la presbiteri, dăconi și ipodiaconi cu ocasiunea chirotonirei lor depunerea votului castității, numitoru clerici se dă deplina libertate a traî cu soțiile lor luate înainte de santire, și li-se impune obligamentulu infrenării numai pre tempulu, candu voru avé se sierbésca la altariu și se administre cele sante; éra in privinti'a presbiterulu inaintandu la gradulu episcopiei in can. 48 se decide, că muierea acelu-a dupa contielegere impromutata se intre in monăstire.

Că prin trécatu observămu, că parintii trulani nu suntu esacti, candu in privinti'a memoratului obligamentu alu presbiteriloru se provóca la can. 2 alu conc. Cartaginénu II. din a. 390, deóráce parintii cartagineni vorbescu de castitatea și continenti'a clericiloru generalminte, éra nu numai pre tempulu functiunării lor.

Dara ce se vedi? resaritenii mersera și mai de parte, și in urmare lasara se prinda radecine acelu usu, dupa care preotiloru le-erá iertatu și dupa chirotonire in restempu de doi ani a se insorá cu deplina valóre legale. Ast'a durá pana pre tempulu imperatului Leone I., care prin o lege novelaria (3. 79.) apucá inderetru la respectivele legiuri și canóne vechie, in sa cu acea usiorare remarcabila, că preotii dupa chirotonia casatoriti se póta remané in cleru și numai de la une functiuni mai emininti se fia opriti. Și conformu legiloru și canóneloru citate pana aci se desvoltá, séu mai dreptu graindu remase neclintita, praecea orientaliloru din seclii urmatori cu privire la casatori'a și respectivu la a dóua casatori'a a preotiloru.

## Sacrificiulu Legei nóue.

(dintr'o Liturgica in manuscriptu.)

(urmare.)

Cari suntu acele idee fundamentali, ce subjacu ritului santei mise? Suntu represintarea sacrificiului in-tregei viatie a Domnului n. I. Christosu, in tripl'a lui activitate rescumparatória: activitatea profetica, sacerdotale și regésca. Acésta represintare se face cu necurmata privire la viati'a corpului misticu alu Salvatoriului, care e chiamatu la progresu și perfectiune spiritualo-morale. Pana la acést'a in sa trebue se urcămú trei graduri: antáiú gradulu curatirei, la care pervenimú condusi de credintia; alu doile alu iluminării séu santirei, cu ajutoriulu spemei; alu treile alu unirei, atrasi de charitate. Ci tóte aceste momente in singuritele pàrti ale misei avemú se le cugetámú numai cá prevalinti, éra nicidecumú cu totulu despartite de-olalta; pentru că credinti'a adeverata nu póte se fia fóra speme și iubire, și dincontra; mai departe in progresarea nóstra morale unde se manifesta o curatire sincera, acolo este dejá și unu gradu órecare de luminare și unire, precumu și unirea nóstra spirituala cu Ddieu nu póte esistá fóra curatire și luminare continuata.

Astfelu déca totu lucrulu esternu e unu simbolu alu internului și trebue se fia unu organu séu midiulocu spre vivificarea internului, apoi ritulu santei mise

e in estu respectu celu mai sublimu organu, midiulocu și simbolu. „Ascultati, eschiana Simeone Tesalonicénu, ce insémna simbólele cari se implinescu in s. misa! Asiá ne-a iubitu Ddieu, câtu pre Fiulu seu unulu-nascutu l'a datu pentru noi. In iubire veni acést'a la noi și locu între noi, elu Pretotindeni-presintele; se nascu din Fetiór'a și creseú, pentru că eu se me cúratiu cu totulu și se me santiescu prin cuventele și faptele sale. In fine ni-se dede pre sene și spre cuminecare; căi dupa ce prin intruparea sa din Fetiór'a s'a unitu cu genulu omenescu, erá necesariu, că acésta unire aievea și intr'adeveru se se stracóre in toti credintiosii. Căci ast'a e preschimbarea și viati'a nóstra, precumu dise dinsu: Eu traescu, și cine mananca pre mine, va traî prin mine . . . Fiindu misteriuu acestei jerfe asiá de sublimu și scopulu incarnatiunei divine (căci prin ast'a ne facemu partasi naturei ddieesei și óresicumu ddiei prin gratia), dinsulu și apare in baseric'a lui Christosu mai mare și mai sublimu decátu tóte. Și cea ce baseric'a a primitu cá traditiune din inceputu, acea face și invétia dins'a porurea prin santele simbóle, cari pestrecu tóta cugetarea<sup>(1)</sup>).

Conformu celoru dise, ritulu misei, prívitu dupa esinti'a lucrului, stá din trei pàrti principali: din oblatiune, consecratiune și comuniune. Acestor'a premerge proscomid'a séu aducerea și prepararea daruriloru, precumu venirei Mantuitoriului a precesu unu tempu de pregatire a genulu omenescu. Éra de vomu considerá desvoltarea istorica a misei, potemu destinge intr'ins'a cultulu divinu generalu séu mis'a catechumeniloru, statatória din rogatiuni și cantári impreunate cu lectiuni scripturali și invetiature crestinesci, și sacrificarea propria séu mis'a credintiosiloru, adeca ofertoriulu, consacrarea și comuniunea. Impartirea prima in trei pàrti luandu-o de basea desluciriloru ulterioari, intréga mis'a catechumeniloru se póte alaturá la partea ofertoriala, corespun-diendu destulu de invederatu cuprinsulu și alu unei și alu altei-a misiunei profetice a Mesiei.

### §. Proscomid'a séu aducerea daruriloru.

Dupa caderea lui Adamu in paradisu Atotpotintele in svaturile sale nepatrunse a binevoitu a dispune, se tréca sute și miie de ani pana la aparerea Mantuitoriului promisú; pentru că genulu omenescu deoparte prin retacirile cumplite și spaimentatóri'a decadintia morale, ce vedémú in etnicismu, éra de alta parte prin conducerea providintiala miraculósa a poporului alesu, colo in modu negativu, cóle in modu positivu, se se prepare a suscepe intru implinirea temporiloru pre Asceptatulu gintiloru, pre unulu-nascutu Fiulu lui Ddieu, carele s'a nascutu din muiere, s'a nascutu sub lege. Acestu periodu din economi'a salutei ni-lu intipuesce in totalulu seu proscomid'a, cu tendinti'a sa, de a prepara preotulu, darurile și credintiosii din baserica la celebrarea cuvientiósá a acestui pré s. și augustu misteriu.

a) Genulu omenescu s'a preparatu, preotulu se prepara. Si cumu nu? candu procede intru intempinarea

Acelui-a, carele „intraudu in lume dise: jerfa sî aducere nu ai voitu, éra trupu mi-ai intemeiatu; arderile-de-totu sî pentru pecatu nu ai voitu; atunci am dîsu: éta vinu (in capulu càrtii este despre mine) cá se facu Ddieule voi'a ta; . . intru care voia suntemu santiti prin jerfirea trupului lui I. Christotu odata<sup>(2)</sup>). Cumu nu? candu merge se oferésca sant'a sî pré infricosiat'a victima, destinata de la inceputulu creatiunei a se proaduce pentru pecatulu lumei; candu „Imperatulu imperatoru sî Domnulu domniloru vine se se junghie sî se se dee intru mancare credintiosiloru!“ Aste i-le aduce aminte preotului dejá rubric'a de la inceputulu ritului misei', prescriendu, cá „preotulu, carele va se celebreze ddiésc'a liturgía, este detoriu mai antáiu se fia cu totii impacatu (cu totii, deci mai inainte de tóte cu Ddieu), sî se nu aiba ceva asupra cuivá, (pentru cá „de aduci darulu teu la altariu sî acolo ti-vei aduce a minte, cá fratele teu are ceva asupr'a ta, lasa acolo darulu teu inaintea altariului, sî mergi de te impaca antáiu cu fratele teu, sî atunci venindu adu darulu teu<sup>(3)</sup>) sî se-si apere anim'a de cugete rele, câtu va poté, sî se ajune puçintelu de cu séra sî a se tredi pana la tempulu liturgiei“. Astea le esprime nu numai prin rogatiunile imploratórie de intarirea sa prin grati'a sî man'a divina („Indura-te spre noi Dómnne“, Dómnne indura-te spre noi“, „Usi'a indurárii“, „Precuratului teu chipu“, „Cea ce esti isvorulu misericordiei“, „Dómnne tramite man'a ta“), ci sî prin sarutarea icónei lui Christosu sî a Nascatóriei-de-Ddieu, a evangheliei sî a altariului. Christosu siede pré tronulu marirei sale in ceriu, precumu jace cuventulu celu scrisu a lui Ddieu deaporurea pre altariele nóstre; estmodu preotulu prin sarutarea sa óresicumu se unesce cu Christosu, baserie'a militante in person'a preotului se unesce cu santii din ceriu, cu baserie'a triumfatória, sî asiá cá capulu acestei biserice impreunate proaduce insu-si Christosu sant'a jerfa eucharistica prin manile preotului.

Ce sublima insemnatate are drept'acea sarutarea, acésta expresiune a iubirei invapaiate, portate de credintia! Dar' totodata ce infioratoriu e cugetulu, déca preotulu nedemnu la sarutarea altariului sî a evangeliului óresicumu aude cuventulu: „Iudo, la ce ai venitu? cu sarutare vendi tu pre Fiulu omului?!“ Sî intr'adeveru unu atare preotu prin sacrileg'a-i tractare a celoru sante lu-dà pre Isusu denou in manile inamiciloru sei. „Fiule a lui Datanu sî Abironu, eschiama indignatu s. Gregoriu teologulu, nu te cutremuri? Nu rosiesei de rusine? Tu vrei se-ti intindi manile càtra Ddieu? Tu vrei se proaduci jerfa? Tu vrei se persolvesci rogatiuni pentru poporu? Me temu, cá sabi'a lui Ddieu nu va rugini sî nu va remané mai multu in téc'a sa?<sup>(4)</sup>

Prepararea sa preotulu o termina prin imbracarea ornateloru séu vestimenteloru base ricesei, imbracandu totu atâte simbóle ale virtutiloru sî indemanatátiloru, cu cari trebue se fia ornatu sufletulu seu; cumu sî prin spelarea maniloru sale, in semnulu curatiei interne<sup>(5)</sup> sî spre aducere aminte, cumu cá si D. n. I. Christosu inainte de instituirea jerfei eucharistice a spelatu petiórele apostoliloru. „In loculu spelárii petióreloru vine la san-

tulu sacrificiu spelarea maniloru, càci acést'a e de ajunsu spre a insemná curati'a perfecta; pentru cá fiindu man'a organulu organeloru, tóte faptele se aseriu dinsei, deunde sî la psalmistulu se dice (in ps. 25): Spelá-voiu intru cei nevinovati manile mele si voiu incungiurá altariulu teu, Dómnne<sup>(6)</sup>). In fine mai odata si-aduce a minte cu frica sî cutremuru de fragilitatea sa omenésca faciá cu misterulu indeplinindu, sî acestei dà expresiune prin unu intreitu „Ddieule curatiesce-me pre mine peccatosulu“ sî prin tropariulu „Rescumparatu-ne-ai pre noi din blastemulu legei cu scumpu sangele teu scl.“

b) Acumu incepe prepararea daruriloru cu „Binecventatu e Ddieulu nostru“, sî tripl'a insemnare a prescurei cu semnulu crucei „intru amintirea Domnului sî Ddieului sî Mantuatoriului n. I. Christosu“. Sacrificiulu misei e amintirea jerfei Mantuatoriului pre cruce; ci acésta jerfa a fostu predisa de profeti in tóte amenuntímile ei cu cente de ani mai inainte, éra implinirea ei s'a inceputu dejá cu intruparea sî nascerea Fiului lui Ddieu in tempu, càci intréga viati'a lui pamenténa n'a fostu alt'a, decâtu unu sacrificiu continuu pentru rescumpararea lumei. De acea sî la prepararea daruriloru, prelanga memorarea unoru cercustantie de la crucefigere, se facu alusiuni acusi la predicerele profetice respective, acusi la nascerea Ddieu-omului. „Cá o óue la junghiare s'a adusu, sî cá unu mnelu nevinovatu sî fóra viersu incontr'a celui ce tunde pre dinsulu, asiá nu-si deschide gur'a sa scl.<sup>(7)</sup>), estmodu predice baserie'a mórtea Espiatoriului lumei cu profetulu Iesai'a. sî predicerea o aréta numaidécátu implinita cu cuventele evangelistului: „Unulu din ostasi cu lancea cóst'a lui a impunsu, sî indata a esitu sange sî apa scl.<sup>(8)</sup>

Acestu sacrificiu alu bisericei e unulu, atátu cu privire la victima câtu sî la preotulu principalu, diversu in sa cu privire la scopulu sî efectele sale; anume e sacrificiu latreuticu sî de multiamita, impetratoriu sî propitiatoriu, asiá câtu dinsu cuprinde in sene tóte perfectiunile sacrificieloru antice. De acea nu punemu numai agnetiulu, sierbindu óresicumu cá olocaustu intru marirea lui Ddieu, ci sî o particea din a dóua prescura intru onórea pré santei Nascatórie-de-Ddieu; sî anume, dupa cuventulu profeticu „aprópe a statutu imperatés'a de a drépt'a ta in chaine aurite imbracata pré infrumsetiata,“ implinitu la crucefigerea Mantuatoriului, langa a carui cruce a statutu Mam'a dorerósa, particie'a acea o punemu dea drépt'a. Mai punemu dea stang'a, intru intipuirea celoru nóue choruri ceresci, din prescur'a a trei-a nóue particele in onórea santiloru profeti, apostoli, doctori ai bisericei, martiri sel.; càci cetele santiloru s'au luptatu impreuna cu Christosu pentru relegea mantuitória sî acumu se bucura impreuna cu Christosu in glori'a cerésca, deci sant'a misa cu referintia la dinsii e nnu sacrificiu de multiamita pentru binefacerile lui Ddieu concese pré santei Fetióre sî toturiloru santiloru. Punemu in fine din prescur'a a patr'a sî a cinci-a particele pentru cei vii sî cei morti, parte spre a-le cere sî impetrá nóue gratie, daruri sî bunatáti divine, parte intru espiarea peccatorulu<sup>(9)</sup>). Cumu vediamu, agnetiulu cu cele-alalte particele se ieau din cinci pres-

cure s'eu cinci bobotie ale unei prescure, pentru a memorá, cumu cá cele cinci rane ale lui Isusu ne-au fostu pré salutari, deschidindu-ne funtea toturor gratieloru.

Ci cá se nu dubitámu, cá sacrificiulu crucei a potutu espiá s'í aievea a espiatu genulu omenescu, producundu infinitulu tesauru alu gratieloru d'dieesci, ni-se memoréza acumu fap'ta unirei ipostatice a naturei omenesci cu cea divina, nascerea lui I. Christosu, candu „veni stéua s'í stete deasupr'a, unde erá prunculu“, care pruncu insa cine e? E eternulu, atotpotintele Ddieu, a carui eternitate s'í atotpotintia o glorificámu, adaugundu, la acoperirea daruriloru cu velurile, indata cu psalmistulu: „Domnulu a imperatitu, intru frumsetia s'a imbracatu. imbracatu-s'a Domnulu intru putere s'í s'a incinsu; pentru cá a intaritu lumea, carea nu se va clafi; gat'a e tronulu teu de atunce. din seeli tu esci<sup>10)</sup>; s'í „Bunatarea lui Christosu a acoperitu ceriurile s'í de laud'a lui e plinu pamentulu“; deci „Se ne acopera s'í pre noi ca acoperementulu aripeloru sale, se impace viati'a nóstra, s'í se se indure spre noi s'í lumea sa“.

e) In fine dupa facerea a trei inchinatiuni umilite, dupa binecuvéntarea propuseloru daruri prin o rogatiune anumita, s'í dupa dimisorialu, preotulu au diaconulu merge se teméizeze altariulu impregiuru in form'a crucei cumu s'í tóta baseric'a, prin ast'a simbolisandu, cá precumu se inaltia spre ceriu fumulu s'í mirosulu teméiei arse in focu, asiá se se redice s'í din animele credintiosiloru aprinse de iubirea lui Ddieu rogatiuni pie s'í fierbinti cátra tronulu celui Préinaltu, carui-a adstáu cetele angeriloru s'í santiloru versandu rogatiuni s'í resunandu laude d'dieesci sempiterne, s'í cá in recompensa de la tronulu divinitáti, de la altariu, se se respandeasca s'í reverse lumin'a gratiei lui Christosu in sufletele fideliloru. Animele nóstre se se aprinda de iubire s'í pietate acumu. candu tempulu e propitiu, candu vine se oferésca s'í se se oferésca pre sene pentru noi celu ce „a fostu in mormentu cu trupulu, in iadu cu sufletulu, cá unu Ddieu in raiu cu telhariulu s'í pre seauu impreuna cu Tata-lu s'í cu Spiritulu“, cu cari cuvente preotulu admirandu marele misteriu alu rescumparării s'í nemarginit'a bunatate d'dieésca, sente totodata necesitatea de a intrá in leintrulu seu, a-si dispune anim'a, s'í cu recitarea psalmului „Indura-te spre mine Ddieule dupa mare indurarea ta“ a proaduce Atotpotintelui inainte de tóte acea jerfa, fóra care sacrificiulu crucei s'í alu altariului ar' fi pentru noi fóra efectu, a proaduce „jerf'a lui Ddieu, o anima infranta s'í unilita, pre carea Ddieu nu o va urgisi.“

(va urmá.)

<sup>1)</sup> Simeon Thess. Exeges. in liturg., la Goar Euch. Gr. p. 179. — <sup>2)</sup> Ebr. 10, 5—10. — <sup>3)</sup> Mat. 5, 24. — <sup>4)</sup> S. Greg. Naz. orat. 30. — <sup>5)</sup> Cyrill. Hier. Cateches. mystag. 5.; Greg. M. Pastor. p. 2. c. 20. — <sup>6)</sup> Thom. Aquin. Summa theol. qu. 83. art. 5. — <sup>7)</sup> Jesai. 53, 7; Fapt. ap. 8, 32. — <sup>8)</sup> Joan. 19, 34. — <sup>9)</sup> Arcud. De concord. eccl. occid. et orient. l. 3. c. 8; cfr. Bened. XIV. constit. „Ex qua primum.“ — <sup>10)</sup> Ps. 92.

## Amvonulu.

### Resplatirile onorării s'í piedepsele neonorării parintiloru.

(predica imit. dupa o epist. pastor. a episc. transilv., — proba din predicile edande de d. Ioane Papiu, preotu la penitentiariulu transilv., alu caroru diumetate din venitul curatu e destinatu pentru fundulu académiei romane de drapturi.)

„Onoréza pre tata-lu teu s'í pre mama ta, cá se traesci multu s'í bine pre pamentu“, II. Mojs. 20, 12.

Voiu se ve vorbescu asta-di despre unu preceptu, care pre cátu e de mare s'í de santu, pre atátu e de mare s'í piedéps'a, ce si-o atrage omulu asuprasi prin calcarea lui. Acest'a e preceptulu, ce indetoresce pre fii a-si onorá s'í reverí pre parintii sei. Atare pecatu e calcarea acestui mandatu, atátu e de gro-savu s'í infioratori, cátu nu se póte acoperí, nu se póte usiorá piedéps'a nici cu debilitatea, nici cu neghiobia firei omenesci. Candu cutare omu se piedepsece pentru acestu pecatu, e cu nepotintia a-lu compatimí asiá, precumu e vrednicu de compatimire: cei ce devinu piedepsiti pentru d'insulu, pre dreptu se potu plange cu cuventele Scripturei, dicundu: „Cu totu dreptulu suferimu, pentru cá amu gresitu“! Ah amu gresitu, nu incontr'a fratelui, nu incontr'a rudeniei nóstre, ci incontr'a sangelui, din care suntemu plasmuiti; amu pecatuitu incontr'a parintiloru nostri, cari ne-au datu viatia! Pre acesti pecatosi cu totu dreptulu i potemu dá satanei, dupa dis'a s. Paulu (I. Corint.), cá osandindu-se cu trupulu, se li-se mantuésca sufletulu. Asiá e: sufletulu se se mantuésca, cá acest'a e cea ce face pre omu.

Precumu amenintiarea piedepsei, séu mai bine dísu piedéps'a in sene, retrage pre omu de la rele, asiá dincontra resplat'a cu puterea duce spre bine. Pentru acea a intogmitu pré intieptulu Ddieu asiá, cá implinirea preceptului de a onorá pre parinti se fia impreunatu cu resplatiri, éra neimplinirea lui cu piedepse nenumerate. Deci voiu vorbí despre amendoue, atátu despre resplatire, cátu s'í despre piedéps'a. — Ascultati dara voi, cei, pre cari mai tare ve póte misicá resplat'a; ascultati, cátu de multe s'í mari resplatiri a pusu Ddieu pentru cei ce onoréza pre parinti! Ascultati insa s'í voi cei ce tremurati de piedéps'a; ascultati s'í ve infiorati s'í mai tare, dupa ce veti vedé, cátu de multe piedepse ascépta pre cei ce nu onoréza pre parinti! Scopulu meu cu amendoue aceste párti nu e altulu, decátu se facu, cá celu puçinu de adi inainte se onorati pre parinti.

I. Nu ne potemu mirá de ajunsu de nemarginit'a acea indurare a marelui Ddieu, cá filoru, pentru cá si-onoréza pre parinti, le-a rónduitu resplatiri nenumerate. Mai vediut'ati séu audít'ati vreodata, cá cinevá, pentru cá-si platesce detori'a sa, se capete resplata? Asiá credu, cá báremi câte unulu din voi a potutu se fia candvá detoriu altui-a; rogu-ve, capetat'ati cevá resplata, pentru cá v'ati platitu detori'a? Nu pré credu, cá ati capetatu, ci v'a trebuitu se platiti inca s'í interesu, pentru cá v'au asceptatu. Asiá a s'í trebuitu se se intemple, cáci asiá pof-tesce firea lucrului. Si ce cugetati, óre este mai mare detori'a decátu acea, carea se impune filoru prin preceptulu alu 4-le de a si-onorá s'í reverí pre parinti? Au dóra va cutezá cinevá dintre voi se intrebe, dicundu: cu ce se mai fimu detori pentru nutrementu, mancare s'í crescere? Ah, se me credeti, atátu de mari s'í atátu de sante detorie suntu acestea, cátu nu numai sant'a Scriptura (Prov, 20, 15), ci s'í unu filosofu paganu dintre cei vechi pune in sírulu nebuniloru pre celu ce ar' cutezá a se indoi despre ast'a, (Aristot. libr. I. c. 11). De aci vine, cá atátu inaintea lui Ddieu cátu s'í a ómeniloru, atátu inaintea crestiniiloru cátu s'í a paganiloru, onórea s'í reverinti'a, ce o detorimu parintiloru, se pune in loculu primu dupa cea, cu care suntemu detori lui Ddieu. Acumu, dupa ce nimene nu s'a indatinatu a dá resplata pentru platirea detoriei, au nu am dísu bine mai inainte, cá nu potemu admirá de ajunsu bunatatea lui Ddieu, cáci a rónduitu filoru resplatire pentru implinirea detoriei loru façia cu parinti?

La platirea acestei detorie ne oblęga sî indetoresce nu numai legea scōsa din s. Scriptura, ci sî legea cea firęsca sedita in natura. Sentiescu-o acęst'a chiaru sî viatuitōriele sî animalele necuventatōrie; ba nu am dīsu bine cā o sentiescu, ci o sî implinescu. Scriu anumiti ōmeni demni de tōta credintī'a, cumu cā puii cei de leu, dupa ce celu betranu s'a debilitatu sî nu mai pōte se-si cerce mancarea, puii cei de leu, dicu, fierele cele selbaticie si-impartiescu pręd'a cu celu betranu. Pliniu (libr. 10. c. 23.) asiā a insemnatu in scrisorile sale, cumu cā precumu cocostirgii cei betrani, candu se aprinde cas'a unde si-au facutu cuibulu, ieau in spate pre puii sei si-i stramuta in locu scutitu de focu, togmā asiā facu si puii cu parintii sei cei debili, candu se intempla asemenea reu. Aristotele (libr. 9. hist. anim. c. 13.) scrie, cā paserea numita „merops“, candu se imbetranescu parintii ei, nu numai cā-i nutresce pre acesti-a, ci decumvā se bolnavescu, si-pune arip'a sub capulu loru, sî asiā mi-i adīa sî gogolesce. Acumu, roguve, judecati voi insi-ve din aceste, nu e ōre pecatu, sēu sî mai multu decātu pecatu, candu asi potę dice, (cāci numai acel'a, prin care a venitu pecatulu in lume, e mai reu decātu pecatulu), nu e nespusu de mare pecatu, cā pre omu intru implinirea acestei detorie sante se mi-lu intręca fierele sî sboratōriele ?

Ēta, acumu me trediescu, cā cautandu la legile firei, mi-se pare m'am abatutu incātvā de la scopu! Deci se ne intōrcemu la resplătirile, va-se-dīca darurile, ce le daruesce Domnedieu fiiloru, cari si-onoręza sî-si iubescu pre parintii sei.

a) Darulu celu de antāiu e asiadara: *viatī'a lungă pre pamentu*. Acęsta viatia lunga insu-si Ddieu, celu ce nu pōte minti, acel'a o promite; cāci in cele 10 precepte date pre sēm'a nōstra in loculu antāiu pre tabl'a a dōua, unde dīce: „*onoręza pre tata to sî pre mama ta,*“ nu tace, cā la cele-alalte precepte, ci adauge numaidecātu: „*cā se traesci multu sî bine pe pamentu,*“ (II. Moie. 20, 12). Pentru acea dīce sî s. Paulu: „*Onoręza pre tata to sî pre mama ta, care e antāiulu preceptu in promisiune,*“ sēu cu alte cuvinte: preceptulu, carui cā daru sî resplata i urmęza viatia lunga sî buna pre pamentu (Efes. 6, 2). Asemenea vorbesc sî intieleptulu Sirachu (3, 7). Elu dīce adeca: „*Cine si-onoręza pre tata so, va avę viatia lunga pre pamentu.*“

Dar, cā se vedeti sî mai multu, acestoru promisiuni le-au urmatu sî esemple, fapte invederate. In tempurile cele stravechie, a caroru aducere aminte a strabatutu pana la noi, renumitu erā sî este pana asta-di Isacu pentru supunerea sî onōrea, care o aretase tata-lui seu; pentru cā, candu a voitu tata so se-lu jerfęsca, desī erā in flōrea tineretiei sale sī acęst'a l'ar' fi potutu face se se retraga de la mōrte, desī erā in putere, incātu s'ar' fi potutu aperā de man'a tatane so, care radicase cutitulu se-lu junghe: totusi, vedindu vointī'a tatane so, nici gur'a nu si-a deschisu-o, ci cā mnelulu celu blandu stā sī asceptā lini-seitu. Scriptur'a lauda pre Avramu pentru supunerea sī ascultarea lui faęia cu Ddieu, mieinsa-mi vine se laudu fōrte cu dea-dinsulu sī pre Isacu, pentru cā ce dreptu Avramu a ascultatu de Ddieu, dar' Isacu a ascultatu sī pe Avramu sī i-s'a supusu lui; apoi cu cātu e mai micu cel'a, de care ascultāmu sī carui ne supunemu in cele bune, cu atāt'a e mai demna de lauda supunerea si ascultarea nōstra. Nici nu a remasu fōra de daru sī resplata supunerea sī ascultarea lui Isacu, cāci a intrecutu cu lungimea viatiei pre tata so, ba inca sementī'a lui Avramu prin Isacu s'a facutu atātu de numerosa sī estinsa. Credintī'a lui Avramu ar' fi fostu resplătită, ori prin care fiu s'ar' fi inmultitu sementī'a lui, in sa trebuīa se se resplătesca sī supunerea sī ascultarea, care a aretat'o Isacu lui Avramu tatane so; pentru acea dīce Ddieu (I. Moie 21, 12): „*Intru Isacu se va chiamā sementī'a ta cu numele teu.*“ Vedeti, cātu e de sigura, cātu e de nemintiunōsa resplăta viatiei lungi pentru fii, cari si-onoręza sī-si reverescu pre parintii sei!

b) A dōua resplata suntu *fii buni sī darulu preste cas'a loru*. Ascultati, ce dīce Domnulu la Sirachu (3, 6): „*Cine si-onoręza pre tata so, se bucura in fii sei, sī in dīua rogatiunei*

*sale va fī ascultatu.*“ Neci nu e lucru mai firescu decātu acel'a, cā parintele bunu se aiba fii buni; pentru cā precumu pomulu bunu aduce pōme bune, sī dearōndulu fiascecare viatuitōria nasce asemenea siesi, asiā sī in genulu omenescu din parinte in-susirile bune se straplanta sī in fii buni; numai fōrte arareori se intempla cā pōm'a se se departa tare de pomulu, depre care a cadiutu.

Despre fii cei buni, cari stimęza pre parintii sei din evlavia cātra Ddieu, dīce Scriptur'a: „*Muierea ta cā o vitia fruptuitōria intre parietii casei tale, sī fii tei cā ramurele de olivu in giurulu mesei tale; ēta asiā se binecuenta omulu, carele se teme de Domnulu: vede pre fii fiiloru sei, bunatātile casei sale sī pacea in tōte dīlele viatiei sale.*“ Sī intr'adeveru cine nu scie acea, cā fericirea casei aterna de la binecuenta parintiloru? Asiā dīce intieleptulu Sirachu (3, 11): „*Binecuenta parintelui intaresce casele fiiloru, blastemulu tata-lui strica temeliele.*“ Sī pre cine binecuenta parintii? Pre acei-a, cari i-au reveritu pre ei. Pentru acea adauge sī s. Paulu (Efes. 6, 2.) „*Onoręza pre tata to sī pre mama ta, cā se-ti fia tie bine.*“

c) A trei-a resplata e *numele bunu sī laud'a*. Acęst'a nu e numai o urmare firęsca a daruriloru ddieesci, ci e chiaru sī o resplătire pentru onōrea data parintiloru. Ascultati, rogu-ve, ascultati sī nu uitati neciodota aceste cuvinte pline de adeveru, dīse de Ddieu prin gur'a lui Sirachu (3, 21—13): „*Nu te laudā in debilitatea parintelui teu, cā neonōrea lui nu e spre laud'a ta, cāci laud'a fiului stā in onōrea parintelui, sī rusinea fiului e parintele neonoratu.*“

Ascultati in sa, dar' decumvā esemplele voru strabate mai aduncu la anim'a vōstra! Fōrte tare onorā Iosefu pre tata so, cāci desī scieā, cā fratii lui lu-urescu sī pismuescu pana la ucidera, sī neci nu se potu uitā la dinsulu cu ochi buni, totusi se duse indata la cuventulu tatane so la fratii sei in desiertu, precumu merge mnelulu spre gutlegiulu lupiloru celoru rupti de fōme; sī de sī fratii cu acestu prelegiu si-versara tōta isband'a asupra lui, totusi se implinī in dinsulu cea ce dīce dīcal'a, cā ascultarea e mam'a norocului. Dreptu cā sī in Egiptu l'a mai urmaritu inca pism'a celoru rei, in sa togmā aici-lu inaltīa sī noroculu la trępt'a cea mai de frunte dupa imperatulu (I. Moie. c. 37). — Pre Samuele ascultarea sī supunerea cātra parintii sei lu-facū, cā inca de copilul se fia profetu, sī lui i-se ascrie laud'a, cā tiēr'a cea struncinata a Iudeiloru se o fia pusu in rōndu bunu (I. Imp. c. 1). — Dēca am ajunsu la esemple, nu potiu se trecu cu vederea acea templare, care din vechime o aduce pana la noi Pliniu sī Valeriu Macsimu. Domnitorii Romei au fostu judecatu pre o anumita muiera pentru o crima, cā se pięra de fōme in inchisōre. Fēt'a acestei muieri, nu sciu cumu se o numescu fericita ori nefericita, a dobanditu prin rogare, cā se pōta intrā la mama sa candu va avę voia, pentru cā se fia celu puęinu pre ale cui braęie se si-plece obosit'a frunte, candu va mori. Fēt'a in sa erā cercetata totdeun'a, cā nu cumvā se duca cu sene pe ascunsu cevā mancare ori beutura. Sī ce face fēt'a, carea togmā atunci aplecā la pieptulu seu? Si-plęca pieptulu la gur'a mamei sale in tōte dīlele, o nutresce regulatu cu lapte, implinindu-se aci intr' unu modu eminente cuvintele apostolului, care dīce (I. Tim.), cā fii se servęsca impromutatu parintiloru sei, cāci acęst'a e lucru placutu inaintea Domnului. Deci menandu-o muiera mai multu tempu, fōra cā se mōra, in urma se sterni mirarea in padfōri, sī pandindu au descoperitu lucrulu. Domnitoriloru din Rom'a intru atāt'a le-placū fapt'a, cātu nu numai lasara libera pre fericit'a muiera pentru fericit'a ei fęta, ci derimara sī inchisōrea din acelu locu, redicandu acolo o baserica consantita *Pietătii* sēu evlaviei, in aducerea a minte de onōrea, ce detorescu fii parintiloru sei. Deci precumu fii suntu laud'a parintiloru, asiā si onōrea fiiloru cātra parinti castiga lauda in urmasi.

d) A patr'a resplata e *iertarea pecatelorū sī o sperare tare in viatī'a eterna*. Intre darurile lui Ddieu nici unulu nu e mai scumpu decātu acel'a, cā in moduri multe ne-a deschisu

cale la viați'a eterna, și prin asta la fericirea eterna. Éra onorarea parintiloru inca e unu modu de a ajunge la acestu locu. Asiá i-a placutu lui Ddieu a dice: „*Fiule, nutresce betraneti'a tata-lui teu și nu-lu întristá in viați'a ta, cá darulu, adeca elemosin'a, data tata-lui nu va fi uitata, cáci te vei întari in adeveru și cá in tempulu serinu néua, asiá se voru topi pecatele tale*“. (Sirachu c. 3.) Ce daru mare este acest'a! Ce se topesce mai curundu decátu ometulu séu néua, candu incaldiesce sórele? Éta asiá se voru topi pecatele nóstre pentru bunatatea, ce amu aretat'o parintiloru nostri. E, dar' inca și mantuirea e promisa pentru acésta binefacere, cá asiá dice Ddieu mai departe: „*Fiiloru, ascultati judecat'a parintelui vostru și asiá lucrati, cá se ve mantuiti*“. Ce cugetati și voi, au nu suntu aceste daruri mari? Viatia lunga aici pre pamentu, și dupa ast'a viati'a eterna in cea-alalta lume, daru preste cas'a omului, lauda și onóre! Séu poftesce cinevá inca și mai multu, pentru cá si-platesce detorí'a? Eu asiá credu, cá i-a peritu totu sentiulu bunu, mîntea i-a saritu depre scaunu, i-a adormitu credinti'a aceluia, nu-si doresce fericirea pamentésca, nu poftesce cea eterna unulu cá acel'a, care nu-si onoréza parinti. Dar' se vedemu, dar' decumvá acel'a, pre care nu-lu indémna la acést'a darulu și replat'a, se va induplecá de fric'a piedepseloru.

II. Pre dóne căli vinu piedepsele asupr'a celoru ce nu si-onoréza pre parinti sei, și anume:

a) *Ei se piedepsescu de ómeni*. Legiuitorii cei vechi nici nu si-au adusu aminte de cei ce-si batjocurescu și nu-si onoréza parinti, și fórte intieptiesce au tacutu despre acestu pecatu, nu cumvá prin memorarea lui se se sternésca in carevá indemnulu de a-lu comite; séu dóra pentru acea nu au adusu lege depre elu, cáci nu au potutu crede, cá cinevá se fia atátu de cutediatoriu și reu, cá se faca asemenea pecatu. Solonu întrebatu fiendu, pentru ce nu a facutu lege asupr'a ucidiatoriloru de tata? respunse: pentru cá nu cugetu, cumu cá póte face cinevá acestu pecatu (Cic. pro Rosc.) Séu póte și pentru acea nu au adusu lege, cáci nu au aflatu piedépsa destulu de amesurata fóradelegei. Insa precumu nu este nici o prostia asiá de mare, care se nu o fia desbatutu, ba și invetiatu filosofii cei vechi, togmá asiá nu a fostu nici unu pecatu mârsiavu, la care se nu se fia demisu cutare omu nefericitu. Templandu-se asiadara, cá cutare nenorocitu se neonoreze, se bata, ba dóra se ucida, se omóra pre tata so ori pre mama sa, au fostu siliti ómenii se-lu piedepsésca; dara camu cu ce piedépsa? acea fórte cu anevoiá se póte scí. Plato, celu mai invetiatu filosofu depre tempulu seu, asiá judeca, cá déca ar' fi cu potintia, cá omulu se invie mai demulteori, patricidulu mai demulteori ar' trebui se móra pentru acestu pecatu. Romanii, strabunii nostri, au facutu asiá, cá pre ucidiatoriulu de parinti l'au inchisu de viu intru o bute, l'au aruncatu pre apa, cá se fia departatu atátu de ceriu cátu și de pamentu, afóra de acea au pusu in giurulu lui desclinite fiere veninóse și musicatórie, cá se-lu róda neincetatu (Senec. de clem. l. I. c. 23.) In Egiptu erá dátina, prefacuta apoi in lege, cá pre ucidiatorii de parinti se-i scalde in lesia, și apoi desbracati se-i ingrópe de vii intre spinii ghimposi. Din tóte acestea se vede, cá toti intru acolo au nesuitu, cá se póta aflá piedepsele cele mai crâncene și mai infioratórie. Nicaiure nu se afla piedépsa mai usióra decátu mórttea. In cărțile legei din tíer'a nóstra in totu loculu e curaita mórtte, și inca mórtte crâncena. Aceste vi-le amintescu, pentru cá cei ce cutedia a-si redicá man'a, a insultá, a bate pre parinti sei, se védia și se judece insi-si, de ce piedépsa aru fi demni. — Dar' decátu tóte aceste piedepse omenesci e mai mare piedéps'a, care vine

b) *de la Domnedieu*: cá precumu cu amendóne manile vérsa Ddieu darulu și binecuventarea sa preste fii cei buni, togmá asiá bate Ddieu pre cei rei, nu cu unu degetu, ci cu intréga man'a sa cea atotpoterica. Déca cei ascultatori și buni dobandescu

viatia lunga, cei rei și neonoratori de parinti pieru și se prefacu in nemica fóra de tempu, pentru cá Scriptur'a dice: „*Cine blástema pre tata so séu pre mama sa, viati'a aceluia se stinge*“, (Prov. 20, 20); déca pre fii buni i-daruesce Ddieu cu copii érași buni, cei rei au se-si accepte rele impromutate de la fii sei; déca preste casele fiiloru buni vérsa Ddieu daru, casele celoru rei le sferima blastemulu parintiloru; déca cei buni cápeta nume laudatu și bunu, preste cei rei vine rusínea și ócar'a, pentru cá „*reu nume are celu ce parasesce pre tata so, și e blastematu de la Ddieu celu ce scarbesce pre mama sa*“, dice Sirachu (3, 18). De dobandescu cei buni mantuire, asupr'a celoru rei se vérsa batjocura, blastemu și morte rusínósa; „*celui ce batjocuresce pre tata so, se-i scóta corbii ochii și se-i mance puii vulturiloru*“, striga Scriptur'a.

Spre a întari adeverulu celoru díse stá deschisa tóta sant'a Scriptura. Ascultati numai câteva fapte. Semu și Iafetu au dobanditu darulu lui Ddieu, pentru cá au onoratu pre tata-lu loru Noe, éra pre Chamu l'a urmatu blastemulu, cáci a neonoratu pre tata so (I. Mois. c. 9). Rubenu pentru asemenea pecatu si-a pierdut dreptulu de antáiu-nascutu (ibid. c. 49). Abimelecu a vatematu pre tata so, și 70 de rudenie de ale lui s'au omoritu pentru dinsulu (Jud. c. 9). Absolonu s'a scolatu incontr'a tatane so, și reu a patít'o, morindu spendiuratu cu perulu de unu arbore și strapunsu de lance. (II. Reg. c. 18). Dar' se ve spunu esemple și din altu locu. Suetoniu serie, cá Nero imperatu, dupa ce a omoritu pre mama sa cea dulce, nu si-a mai aflatu pace și linisce nici díua nici nóptea, ci in urma smintitu de mîntie strigá: „*Oh cumu nu am nici amicu, care se me apere, nici pismasiu, care se one omora?*“ Éra in urma cu rusíne nespusa s'a ucisu elu pre sene (Svet. in Ner.) Filosofulu Aristotele descrie o intemplare chiaru din tempulu seu, spunendu, cá unu fiu reu prindiendu pre tata so de peru, l'a traganatu pre trepte in diosu mai pana de desubtu. Ddieu nu l'a piedepsitu mintenu pre acestu pruncu reu, ci a amenatu tempulu, pana candu si elu a avutu asemenea fiu desmatiatu; acest'a dupa ce a crescutu, asemenea apucandu pre tata so de chica, l'a trasu pana de desubtu; atunci se deschisera ochii tata-lui betranu și despoteritu, și strigá cu amaritiune: „*Fiule, nu me trage mai incolo, cá si eu numai pana aci am trasu pre tata mio!*“ (7 ethic. or. c. 6). Vedeti, cá și lucruri, cari se intardiá, la Ddieu nú suntu uitate. S. Augustinu (I. 22. de civ. Dei c. 8) scrie, cá in Cesare'a pre o mama necasita și betrana fii și ficele intru atát'a o scarbira, pana ce i-a aforisitu și blastematu pre toti; dar' nici nu a suflatu ventulu blastemulu ei, cá nu multu dupa acea au inceputu cu totii a tremurá, și neaflandu nici o usiorintia, in rusínea loru s'au imprasciatu prin lume, ducundu-si blastemulu in spate cá unu adeveratu iadu porurea torturatoriu. Acésta templare nu o spune numai cá unu lucru auditu, ci cá pre care insu-si a vediutu-o santulu parinte.

Nu mi-ar' ajunge tempulu, déca v'asi mai aduce inainte inca și alte esemple și fapte; dar' credu, cá voru fi și destule, cá se vedeti, cá darulu lui Ddieu nu se trage de la fii, cari-si onoréza pre parinti, dar' nici piedéps'a nu i-trece pre cei rei. Aduceti-ve drept'aceá aminte, fiiloru, și de cea ce s'au indatinatu a spune paganii cei vechi despre diei loru, cá acesti-a adeca ambla cu petióre de lana, vinu pre incetulu, și ajungu pre neasceptate. Déca dintre voi órecare s'ar' aflá intinatu cu acestu pecatu și inca nu si-a luat piedéps'a, nu cugete cá s'a stersu piedéps'a din cartea dreptátií divine; apoi vai de cel'a, pre care-lu ascépta piedéps'a in viati'a eterna, cá „*infricosiatu lucru este a cadé in manile Ddieului celui viu!*“ Intórca-se dara fiulu pecatosu la parinti sei, iubésca-i și-i onoreze, cá e mai bine a primí darulu și a incungiurá osand'a. Intórca-se si-si planga pecatulu cu fiulu celu retacitu, dicundu: Parinte, gresít'am la ceriu și inaintea ta, nu mai sum demnu a me chiamá fiulu teu, ci primesce-me cá pre unulu din argatií tei! Aminu.



## Despre betia, urmarile si stricatiunea ei.

(proba din predicile edande de d. I. Papiu.)

„Vai de cei ce se scóla demanétia si ambla dupa beutura betiva, aseceptandu pana sér'a, cá beutura i va arde pre ei.“  
Iesai. 57, 11.

Nu arareori se intempla, cá cutare omu se jaca séu se se usce pre petióre, se sentia, cá-i scadu poterile pre di ce merge, i piere apetitul de mancare, si-pierde tóta voi'a de la lueru, tóte incepu a-i merge din di in di mai reu. Le sente si le vede tóte aceste bietulu morbosu, se mira adeseori, ba se si tanguesc neincetatu, fóra cá se póta aflá isvorulu la atátea rele, si nepotendu aflá caus'a, de unde-i vine dorerea, adese se plange pre lume si pre tíera; díce, cá e facatura, alérga la babele cu bobii se-i desfaca legatur'a, si déca acesti ddiei mintiuosi nu potu se-i ajute, se intórce la preoti si dá liturgie, tiene posturi si le probéza tóte, numai cá se-si alunge ór'a cea rea de la casa. Oh dar' tóte aceste suntu indesiertu, cáci isvorulu reledoru nu-lu afla bietulu nepotintiosu, bub'a nu-si dá de lécu, de nu cumvá vine unu medicu intieptu, care se nu cerce morbulu in bobii, nici in boscóne, ci mai deaprópe in trupulu celui morbosu. Acest'a cunoscundu-i apoi dorerea, cea ce morbosulu nu o sentiá, i-spune pre scurtu, cá isvorulu morbului e in trupu, si n'are de a cercá mai pre departe.

Vedeti, cáta ostenéla, cáta truda si necasu, cáta batere in susu si in diosu, numai pana póte aflá cinevá isvorulu unui morbu? Dar' acumu óre cátu va trebui se alerge, pana ce lu-va vindecá si se va scapá de elu? Cáta grigia si intristare la o casa, unde se afla asemenea morbosu nefericitu? mai cá nu se póte spune. Nu; cáci necasulu numai acel'a-lu póte spune asiá, precumu este, care se afla in necasu, de nu cumvá necasulu i-a turburatu mintea, cá se nu póta vorbí in legatura si la intielesu; dorerile unui morbu numai morbosulu le póte spune, de nu cumvá marimea si strinsorile doreriloru l'au ametítu intru atát'a, cátu se nu mai scia, ce-lu dóre. Si prelanga tóte aceste ce ti-ar' fi inca, déca ai scí abunaséma, cá contenindu-se celu morbosu de la mancári oprite, avendu grigia de sene si luandu lécurile regulatu, trecundu prin tóte, va scapá cu viati'a? Oh dar' unu asemenea morbu incéta cu intristare si mórtea e léculu, care lu-vindecá. Unde suntu atunci tóte ostenélele cele multe, unde spesele fóra de crutiare? Perit'a morbosulu, in-mormentatu-s'au si aceste tóte cu elu, si nu a remasu alta nemicu, decátu o parere de reu dupa tóte cele trecute.

Cautati la omulu betívu si veti aflá, cá acest'a e morbosulu, pre care vi-l'am descrisu; in celu betíu se plinescu tóte aceste triste templári, ba potiu díce, cá mai multe rele cuprindu pre betíu, decátu cáte v'am amintitu in morbulu adusu inainte; betí'a e morbu mai reu decátu tóte morburile, ce potu veni asupr'a unui moritoriu. Pentru cá morbulu, ce vi-l'am adusu pana acéi inainte, asiá credu cá cu totii l'ati intielesu a fi unu morbu trupescu, si cu totu dereptulu, cáci numai trupulu celui morbosu l'a omoritu, éra sufletulu a potutu se se mantuésca; insa morbulu betíei, despre care vreu se ve vorbescu asta-di, e unu morbu mai periculosu, cáci nu numai trupulu, ci si sufletulu celu morbosu lu pierde si-lu osandesce; morbulu betíei e cu multu mai reu, cáci pre mare parte din moritori i-cuprinde si i-pierde inainte de tempu, i omóre cu díle, dupa cumu díce dícal'a; morbulu betíei e cu multu mai greu decátu altele, cáci dupa ce s'a incuibatu in celu morbosu, séu numai cu anevoia séu numai postulu morbosului póte se-lu mantuésca de elu, dar' nu se-lu mantuésca de totu, ci se-i mai lungésca viati'a in doreri si in necasuri, pentru cá urmele-i, precumu veti vedé, remanu in trupulu lui, ba demulteori si in sufletulu lui pana la mórte, ma credeti, cá si dupa mórte. Oh morbu nefericitu! nu te-ai fi mai pomenitu pre lume, cá se nu-mi fia a vorbí si despre tine; cáci nu este péna, care se te póta descrie, nu este limba, care se te pota spune, nu suntu lácreme de ajunsu, cá se póta lunea plange numerulu celoru nefericiti, pre cari i pierdi tu! — Póte pentru acea o numesce si s. Scriptura betí'a morbu, din care

vinu tóte morburile, tóte relele in lume, si nu fóra de temeiu, asiá se sciti; cáci, pre candu cele-alalte morburi vinu mai multu singurite asupr'a bietului moritoriu si finitulu loru e séu mórte séu insanatosiare, astu morbu alu betíei nu vine niciodata singuru, ci e premergatoriu a multíme de morburi, ce se latiescu pre pamentu, precumu insi-ve veti vedé din spusese mele.

Veti cugetá, cá dóra vreu se ve spariu, pentru acea vorbescu asiá cátra voi? Nu, nicidecumu nu. Pentru ce asi si voi se ve spariu, candu, precumu insi-ve poteti judecá, nu am nici unu folosu, ci folosulu va fi acelorú, cari voru ascultá cuventele mele si se voru ferí se nu cada in morbulu acest'a. Nici se cugetati, cá dóra vreu se ve spunu neadeveruri. Voi si asiá acumu nu mai sunteti copii, aveti minte si precepere, pre toti v'a daruitu bunulu Ddieu cu putere de a judecá si a desclini binele de reu; fiti numai cu luare aminte pana in capetu, si dupa ce veti audi cele spuse de mine, judecati-le bine, si de voru fi mintiuna, nu mai puneti apoi niciodata séma pre vorbele mele. — Aflá-se-voru póte si de acei-a intre voi, cari voru díce se nu credeti; dar' éta vi-o spunu inainte, cá se cunósceti paserea depre pene si se sciti, cá togmá acei-a suntu cuprinsi de asta pátima; dore-rile ei le-a cuprinsu mintea, cátu nu mai pota judecá, ametiél'a ei i-a cuprinsu intru atát'a, cátu nu pota vedé reulu si nu pota desclini dorerea incuibata in trupulu loru, nu sciu cá ce i dóre, nu sciu cá ce le lipsesce.

Se ne oprimu la acesti nefericiti, se le aretámu reulu, nu cá se-i infricámu, ci cá se-i lamurimu si se se intórca; se ne oprimu si se le aretámu reulu, nu cá se-i infruntámu, ci cá se-i scapámu de la mórte si se mantuimu sufletu de pecate; se ne oprimu si se le aretámu stricatiunea, nu cá se-i ducemu in desperare, ci cá se le intarimu credinti'a. Voiu se ve vorbescu asiadara despre relele, ce vinu din betí'a, si pana ce voiu face acésta, verogu se fiti cu luare aminte!

Reulu cu atátu lu-credemu a fi mai mare, cu cátu mai de multe párti póte stricá, si déca cinevá voiesce a aretá altui-a marimea reului séu a-lu invetiá, cumu se scape de elu, trebuie se-i arete omulu tóte pártile, din cari i póte veni stricatiunea. Pentru acea mi-am propusu si eu a ve aretá tóte relele, ce vinu din betí'a; insa fiendu cá acestea suntu legionu si deci in tempu scurtu nu e cu potintia a-le insirá tóte, me voiu restringe a ve aretá numai unele mai stricatióse pentru trupu si viati'a asta trecatória, éra altele pentru sufletu, pre care-lu osandescu.

1. Celu de antáiu reu, ce se nasce din betí'a, e pierderea tempului, si cu acést'a, cá soru cu frate, e impreunata serací'a si lips'a. Putere-asi se ve aducu exemple din vechime, desi reulu acest'a atunci nu a fostu asiá cá acumu; insa acele exemple aru fi inechite si póte pentru multi din voi nu aru avé atáta putere, cáta cele próspete. Esemples si faptele cu cátu-su mai próspete, cu cátu-su mai deaprópe, cu atát'a au putere mai mare; luati drept'acea si voi la acestu punctu esemple vie dintre voi, si ve veti convinge despre adeveru. Aduceti-ve a minte de cáti cunósceti de acumu si de mai inainte, nu cumvá au fostu unii dintre ei vreodata ómeni avuti si plini de tóte bunatátile, avendu mosía, casa, vite frumóse cu multímea in giurulu casei sale, si betí'a, aforisit'a de betí'a asta-di i-a adusu la sapa de lemnú: unii ambla a cersí, altii tempulu celu scumpu, care mai inainte si-l'au pierdutu in crisima, acum'a lu-platescu amaru si cu dorere crunta, asudandu si lucrandu la altii, cá se-si capete cáte o cógia depre o di pre alt'a cá vai de capulu loru. Ce cugetati, au bine le cade loru, candu vedu, cá cei ce érau seraci pre tempulu, candu si-petreceáu ei viati'a intre cupe si pochare, adi suntu gasdutie bune, si acumu la acesti-a e silitu se lucre celu ce mai inainte a fostu bocotanu avutu in satu. Au nu-i dóre anim'a pre acei nefericiti, aducundu-si aminte, cátu de bine le cadeá mancarea si somnulu la més'a si in cas'a loru, si asta-di abiá cápeta locu la usia si pre sub parietii altor'a, fóra casa, fóra mésa, fora picu de ajutoriu. Oh Dómne! pare cá vediu, cumu le crépa anim'a; dara e tardiu, cáci gútlegiulu tóte le-a inghititu, rinlu celu de vinu si de vinarsu tóte le-a menatu!

Se nu cugetati, că aceste sunt vorbe góle. Ascultati cumu intarrese acestu adeveru si insasi s. Scriptura, dícundu (Prov. 23, 31): „De vei dá ochii tei spre cáne si spre pochare, mai pre urma vei amblá mai golu decâtu pilugulu“; si in altu locu dice (Prov. 23, 20—21): „Se nu fi între betívi, căci betíulu se seracesce“. Éta o urmare trista a betíei, éta seraci'a si lips'a, cu care, precumu bine sciti, câte si mai câte suntu strinsu impreunate.

2. Dreptu că Scriptur'a dice: ajuta pre seraculu, ce-ti vine la casa; dar' cui i-se face rogu-ve a-si impartí panea sa cu unulu cá acel'a, care mai inainte le-a avutu tóte si cu voi'a si-le a predatu? Si ce e silitu apoi se faca unulu cá acestu nefericitu si lipsitu de ajutoriu? E gat'a se móra de fóme, se inghiație de frigu; nu are incatrău, decâtu séu se piéra, séu se iee de acolo, unde este. Vedeti, cumu curgu relele un'a din alt'a cá dintru unu isvoru nesecatu! Deci a dóua urmare trista e fur tulu, care nu strica numai trupului, ci osandesce si sufletulu; căci Scriptur'a insasi dice (I. Corint, 6, 10): „Nici betívii nici furii imperati'a lui Ddieu nu o voru vedé“. Dar', rogu-ve, nu cumvá se ve mirati, pentru că aci e numai inceputulu, care totdeun'a s'a indatinatu a fi micu, si cu tempu a se mari. Precumu dintru unu isvoru astupatu, candu-lu destupi, deodata nebusiesce ap'a in tóte pârtilé, cátu nu o poti opri, ci curge neincetatu, pana ca du inéca giurulu: asiá isvorescu din betia relele neintreruptu, pana candu omoru pre celu betívu; pentru acea se si numesce betí'a isvorulu toturoru releloru.

3. Intre relele urmate din betia in loculu alu treile cu totu dreptulu potiu pune stricarea si scurtarea sanetatíei trupesci, debilitarea trupului, tremurarea membreloru, tempirea mintíei si hebeucí'a. A ve aretá si aci exemple din vechime, credu că nu aru fi asiá de poterice, cá cele dintre voi; si deait-cumu betranii au fostu mai cu minte decâtu noi, si s'au feritu tare de acestu sierpe veninosu. Omulu betívu érá rarú, mai cá si corbulu celu albu. Ci totusi nu voiú se ve remanu detoriu. Despre Sardanapalu imperatulu celu molesitu spunu scripturele, cá avendu dátina a se imbetá, dupa ce se impleá pana in gátu, nu mai cugetá de nemica, le uitá tóte, uitá de sene, uitá cá e imperatu, se faceá comediá curteniloru sei, si atunci poteá oricine se-i restórne imperati'a, se-i iee capulu, si se faca ce va voi cu dinsulu. Si care i-a fostu capetulu viatíei? Acel'a, cá a peritu plinu de rusine in betí'a sa. Voiú se ve mai spunu despre acestu molesitu si in altu locu cevá, acumu trecu la exemple protivite la punctulu, care vi-l'am adusu inainte; si deaitcumu mi-se pare, cá m'am abatutu de la firulu vorbírei, nu am facut'o in sa din altu indemnu, decâtu pentru cá relele atátu-su de multe, cari se nascu din betia, cátu nu scie omulu din cele multe, cari se le aduca inainte.

Nu ati bagatu insi-ve de séma, cá omulu betívu niciodata nu se sente sanetosu cá cei-alalti ómeni: mancările i-suntu gretióse, i-vine scárba de tóte, dorerea de capu nu mai incéta, tremura din capu, scapetéza din petióre, i curgu ochii si suntu plini de urdóre, i-se schimba cautarea, i-se schimonosesce faci'a, uita asta-di cea ce s'a templatu eri, se face hebeucu, si-pierde poterea cugetarei. Deci nici nu póte se ne cuprinda mirare despre cea ce spunu unii scrietori, cá adeca unii betívi si-au fostu uitatu chiaru si numele lorú, nu mai scieáu cá cumu-i chiama. Asiá e acést'a intru adeveru si asta-di; si adi uita betívu, candu se imbetá, de numele seu; uita, cá e omu facutu dupa tipulu lui Ddieu; se face pre sene mai pre diosu decâtu animalele, căci aceste candu beu ori manca, o facu cu mesura, elu in sa be preste mesura, de acea póte s'a indatinatu si lumea a numi pre celu betú cu numirea unui animalu fórte de diosu. Dar' apoi candu i-ai luá dea róndule pre betívi, óre aflare-ai vre unulu, care se fia ajunsu la adunci betranetie? Cu greu, fórte cu greu; toti se usuca si pieru de tempuriu, si-ciunta viati'a inainte de tempu; séu de se si in-templa totusi, cá din o suta unulu se o duca mai departe de diumetate viati'a, dílele viatíei lui suntu numai amaritiune, rusine si debilitate, si-pierde audiulu, si-pierde vederea, si-pierde limpedimea mintíei, si-pierde tari'a trupului, se face gárbovu de spate,

se face cuibu alu toturoru nepotintieloru. Pre dreptu dice dar' Scriptur'a (Prov. 23, 29—30): „Cui este vai, cui suntu necasuri cui doreri, cui suntu ochii urdurosi? au nu celoru ce sebovescu la beutura, si celoru ce padiescu unde se facu ospetie?“ Pentru alte pecate, déca si-íea omulu piedéps'a si aici prepamentu, celu puçinu dupa suferirea piedepsei remane érasu liberu, sanetosu trupesce, precumu a fostu si mai inainte, si nu póte se-lu ascepte dupa mórte decâtu piedéps'a sufletésca, adeveratu cá cea mai in-fricosiata si, déca n'a facutu penitintia inainte de a mori, eterna; dincontra, precumu veti vedé din esemplulu, ce vi-lu voiú aduce inainte, la omulu betívu si piedéps'a trupésca demul-teori trece si dupa mórte, si si dupa acést'a se vedu demul-teori urmele cele rele in trupulu celui betívu. Unu semnu acést'a, care aréta, cátu de urita e betí'a inaintea lui Ddieu. (finea va urmá.)

## Literatura.

*Câtra p. o. prenumeranti ai „Amvonului.“* Prelanga tóta schimbarea sanetátii mele asi fi potutu dóra continuá edarea „Amvonului“ si in a. tr., déca faceám si eu cá multi alfi redactori, adeca: déca in locu de a lucrá eu insu-mi cu tóta conscientiositatea, me puneám si publicám in „Amvonulu“ totu felulu de operate straine, bune rele, cumu mi-arú fi venitu la mana; cea ce nu mi-ar' fi costatu multa ostenéla. Dar' fi-mi-arú multiamitu óre p. o. dd. prenumeranti pentru o lucrare cá acést'a?! „A lucrá mai reu, decâtu cumu poti, dice Cvintilianu I. XI. 9., insémna a fi nu numai negliginte, ci totodata a fi si perfidu si tradatoriulu causei întreprinse.“ Cei, cari au cetitu „Amvonulu“ din 1868, voru recunósce — credu, cá nu am firea a dá mai puçinu si mai reu, decâtu cátu potú dupa poterile mele. Reputatiunea mea dar', si chiaru interesulu p. o. dd. prenumeranti mi-svatúia, a asceptá mai bine cu continuarea „Amvonului“, decâtu a face lucru de claca, numai cá se lu scuturu odata depe grumadi. Cerendu din conside-atiunile aceste indulginti'a p. o. dd. prenumeranti pentru asceptarea indelungata, vinu a face cunoscutu, cá de la 1. Mart. a. c. punu „Amvonulu“ sub tipariu, continuandu a-lu scóte regulatu, cu acea modificare, cá in locu de a-lu publicá in numeri, lu-voiú publicá in 4 tomuri, prin cea ce voiú castigá si eu, avendu de a face mai a rare cu incomoditátile speditiunii; dar' va castigá si p. o. publicu abonatu, primindu tomuri întrege, curate, in locu de a primi numeri singurateci, demul-teori mangiti si stricati prin negrigirea postala. Tomulu I. va cuprinde predice pentru serbatorile si dominecele de la ss. Kosalie pana la Descapetínarea stúhii Ioanu, si va aparé pre capetulu lui Aprile a. c. Asiá voru urmá si cele-alalte 3 tomuri, cuprin-diendu fiacare câte unu periodu alu anului; éra la capetulu fiacarui tomu se voru adauge predice ocazionali. Insemnu in urma, cá numerii aparuti in a. tr. din cursulu II. alu „Amvonului“, cari cu cele-alalte pregatiri dimpreuna mi-au costatu spese peste 400 fl. v. a., se considera de neaparuti, si spesele facute cadu in daun'a mea. — Oradea-mare, 25. Febr. 1872. — Iustinu Popfiu.

*Predice contr' a vitiuriloru predominantórie la noi,* in unu tomu de 15—20 predice, de I. Papiu, preotu la penitentiariulu transilv. in Ghierl'a; voru esí pre finea lui Maiu a. c., pana atunci se primescu dechiaratiuni de prenumerare la autoriulu, pretiulu se va ficsá mai tardíu. In n-rulu presinte publicámu din ele dóue probe; dupa aparerea lorú vomu reveni la dinsele.

*Institutiones Theologiae dogmaticae specialis;* auctore Bernardo Jungmann, Phil. et s. Theologiae Doctore ac Theologiae Professore in seminario Brugensi. Regensburg, Pustet 1871; pretiulu 1 taleru.

*Anicii Manlii Severini Boetii philosophiae consolationis libri quinque;* accedunt ejusdem atque incertorum opuscula sa-

cra. Recensuit Rudolphus Peiper, Lipsiae, B. G. Teubner, 1871; LXVII și 245 de pagine în 8-vu; prețului 27 gr.

*Handbuch zur Erklärung der biblischen Geschichte des Alten und Neuen Testaments*, im Anschlusse an Dr. Schuster's „Leitfaden der biblischen Geschichte“, bearbeitet von Lic. R. Hirschfelder, k. Regierungs- und Schulrath in Wiesbaden; mit Approbation des hochw. Herrn Bischofs von Limburg; in 8-vu mare 25 de côle, prețului 1 taleru. Unu manualu fôrte bunu și demnu de recomandat.

*Theologia universalis*, auctore r. p. Hilario, e Lutetia Parisiorum, Ordinis Fratrum Minorum s. Francisci Capucinatorum, Dre in Theologia et in jure canonico; tomus I. et II., Parisiis, Pelangard et Roblot 1868—69; pagine 494 și 558 în 8-vu; prețului 12 franci.

*Bittere Pillen für einen verdorbenen Schullehrermagen*; Wien 1871. Carticic'a acést'a se intereséza de invetiatorii popolari, caror'a le mai place a face politica și orice alt'a, numai a si-implini detorinti'a nu.

*Römische Hochzeits- und Ehedenkmäler*; erläutert von August Rossbach; mit zwei lithographirten Tafeln. Leipzig, B. G. Teubner 1871; in 8-vu pagine X și 180, prețului 1 taleru 14 gr. Unu opu serisu cu o eruditie rare. Auctorulu, precumu se vede, si-a pusu tóta nesuinti'a, cá se ne dee o idea chiara despre monumentele puse in titlulu opului seu; și potemu dice, că nu fôra sucesu.

*Entstehung und Fortbildung des Christenthums*, mit besonderer Berücksichtigung der griechischen und römischen Kulturzustände; T. W. Allies; autorisirte Uebersetzung; Münster, Aschendorff; pagine 332, prețului 25 gr.

*Der christliche Altar und sein Schmuck*, archäologisch-liturgisch dargestellt von Dr. Andr. Schmid, Subregens; mit 72 in den Text eingedruckten Illustrationen; in 8-vu pagine 364; prețului 2 fl. 42 cr.

*H. E. Dirken's hinterlassene Schriften zur Kritik und Auslegung der Quellen römischer Rechtsgeschichte und Alterthumskunde*; herausgegeben von Friedrich Daniel Sanio, Professor der Rechte in Königsberg, 2 Bände, Leipzig, B. G. Teubner.

*Erasmus von Rotterdam, seine Stellung zu der Kirche und zu den kirchlichen Bewegungen seiner Zeit*, von Franz Otto Stichart; Leipzig, Brockhaus 1870; pagine VIII și 398 în 8-vu; prețului 1 taleru 24 gr.

*Liberale Phrasen*, beleuchtet von Philipp Laicus; in 8-vu 10 côle; prețului 10 gr. In carticic'a de față tractéza auctorulu unu sîru de frase, cu cari se folosescu liberalii moderni spre a seduce pre bietulu poporu la câte tôte; d. e. „liberalismulu e portatoriulu culturii moderne“, despre „tolerantia“, „iluminare“ și alte multe de aceste.

*Praktisches Handbuch für den angehenden Pfarrer*, von Jos. Frassinetti, Prior zu St. Sabina in Genua; ein Werk, welches auch für andere Priester, insbesondere für Beichtväter und Prediger nützlich ist; vierte Auflage, von dem Verfasser selbst verbessert und bedeutend vermehrt; aus dem italienischen übersetzt von Michael Marzari; mit Gutheissung des f. b. Ordinariates Brixen, Innsbruck, Rizzardi 1870; in 8-vu pagine 558, prețului 1 fl. 40 cr. — Frassinetti, care in tempu de 30 de ani cá parocu a avutu ocaziune de a esperiá, in opulu susu laudatu ne intinde unu manualu fôrte folositoriu, mai alesu déca cugetámu la statulu nostru preotiescu. Câte dificultáti ne obvinu in manuducerea sufleteloru? Câte impregiurári esistu, cari potu se ne descargieze, ba se ne și întôrca de la detorinti'a și scopulu nostru? Câte ocaziuni ni se dau, cari potu usiorá greutátile nóstre séu potu fi de folosu mare pentru binele comune, ci necunoscundu-le din esperinti'a nóstra propria, le pestrecemu cu vederea și numai dupa ce au trecutu observámu perderea provenita din ignorantia? Deunde provine, cá nu raru suntem u necesitati a solvi esperinti'a nóstra propria câte cu unu prețiu fôrte semțitoriu. Dara atunci vine tardíu, cá se graimu cu unu proverbu, „minteav

Romanului cea depre urma.“ Acésta impregiurare a fostu motorulu, care l'a indemnatu pre Frassinetti la scrierea opului de față, in care aretandu-ne abisurile amenintátorie, éra de alta parte indreptandu-ne pe cararea cea adevérata, potemu se fimu lucratori buni in vini'a Domnului și se producemu insutite frupte de viatia. Ce atinge traducerea, potemu dice, cá traducatoriulu i-a sucesu a se folosi de o limba fôrte poporala și corecta. Nota bene: Candu recomandámu opulu presinte, totodata facemu cunoscutu lectoriloru nostri, cá prin unu amicu alu nostru fiindu in corespundintia cu proprietariulu opului, ne aflámu in placuf'a pusetiune de a-lu procurá pentru fratii nostri cu unu prețiu fôrte bagatelu de 50 cr. v. a.

## Ochire prin lumea politica

(din 15—29 Februaru a. c.).

**Cronica interna.** In diét'a pestana se resolvi cestíunea asiá-numita a bancei, totu lucrulu incredintiandu-se ministeriulu. Adeca vechiulu institutu pecuniariu „Banc'a natiunale austr.“ statulu detoresce 80 mil. fl. Cine se-i platésca? Magiarii se codeseu a luá parte; dara ast'a e pentru ei buna ansa, de a-si creá in Pest'a, in locu de filial'a „Bancei nat. austr.“, o banca propria. Póte dara vomu avé și bancnote magiare. Nu voru face óre fiascu, cá bancnotele kossuthiane? Vedé-vomu, ce „ipotoca“ voru posiedé. — Acumu se deshate o lege novelaria electorala. Romani vorbira pana acumu la dins'a dd. dr. Eug. Mocioni și Sig. Popu, aretandu, chiaru și unii Magiari din stang'a, anachronismulu și nedreptatea legeri elect. octroate Transilvaniei. Romanii nici de la nóua novela n'au multu ce sperá. — Serbii alungara mai deuna-dí pre unu archimandritu magiaronu chiaru de la altariu, și fecera alte asemeni scene scandalóse. E o urmare trista a faptei, cá guvèrnulu pestanu prea se amesteca in afacerile loru base-ricesci.

Legea elect. esceptionale (Nothwahlgesetz) se votá in senatulu imp. cu majoritate de dóue voturi. Triumfulu decembristiloru lu-ajutara cei 5 Dalmatini, cari desertara in ór'a ultima din castrele federali. Pentru ce? Se dice cá pentru prețulu unirei prosime a Dalmatiei cu Croato-Slavoni'a. De se va adevérí acést'a, atunci Magiarii cápetu unu litoralu pré insemnatu pentru visulu unui mare imperiu; dar' acést'a totodata ar' aretá, cá de ide'a esistintiei venitórie a Austriei chiaru și barbati ei de statu incepu a se desbará. — Dupa triumfulu prememoratulu decembristiloru nu multa dorere de capu le cásuina cestíunea galiciana, care acumu se pertracta in comitetulu const.; ei sciu, cá cu nóua lege elect. și Rutenii potu tiené pre Poloni totdeun'a in siacu. Rusi'a și Prusi'a inca se fia remustratu denou contr'a unei pusetiuni esceptionali a Galiciei, cea ce acumu e unu argumentu potericu in man'a decembristiloru germ. contr'a Poloniloru. Cu tôte aceste c. Andrassy și Magiarii staruescu fôrte pentru impacarea cu Polonii.

**Cronica esterna.** Contr'a republicei franceze conspira pre față legitimistii și imperialistii. Pretendintele de tronu com Chambord tienù dílele trecute in Antverpi'a o consultare cu adictii sei francesi, contr'a caroru poporulu belgicu fece mari demustratiuni. Decurendu se descoperi și unu complotu napoleonistu intre oficirii unui regimentu. Adunarea natiunale estmodu spaimentata votá o lege, dupa care, in casu de impiedecarea ei, din consiliurile departamentalise se formeze unu nou parlamentu. — In Berolinu se arestá unu Polonu cat., căci ar' fi amblatu cu planuri se ucida pre Bismarck. Lucrulu se considera de o scornitura, cu carea se justifice mesurile luate contr'a catoliciloru din Germani'a. — Rusi'a in tacere si-completéza și maresce mereu poterea militaria. — Marea Britania e in nevoia. In posesiunile sale indiane a eruptu revolutiunea; iceregele Mayo e ucisu; și preste tôte aceste caus'a „Alaba-

mei!“ Unu rebelu numai lipsesce pentru asta din urma cu Americanii, și acești-a cu Rusii aru sari că tigri asupr'a posesiunilor ei din Indi'a. — Mexico inca e revoltatu, presied. Juarez numai anevoia se pôte sustiené contr'a revoltantiloru, éra Uniunea n.-americana nu vré séu dóra, pentru incurcatur'a cu cestiunea „Alabama“, nu-lu pôte in momentul de față ajuta.

## Varietăți.

**Contr'a celibatului** scrie „Speranti'a“ in n-ru 4 din a. c. cu multu afectu poeticu, dara cu pușina rumegare și bunacuvientia; p. e. pre sanfitatea sa capulu creștinatătii cat. lu-numesce „monstrulu din Capitoliu.“ Apoi afirma, că „individii singuratici pușinu se intereséza de sene (sic) și de inaintarea binelui publicu;“ amu fi curiosi a sci, că ce va cugetá d. e. par. metropolitu din Sabiiu la aceste, cumu și la asertulu, că „baseric'a ortod. nu admite in cleru pre cei necasatoriti.“ Dar', Fratoriloru de la „Sper.“, se fia bine a intrebá, D. Vóstra inca nici atát'a n'ati petrunsu, că de ce și pentru care principiu constringe baseric'a gr. or. pre cei inaintandi la episcopie se intre mai antáiu in ordulu monacale?! Atunci, ve rogu, lasati discusiunea asupr'a celibatului, ce o promiteti, altor'a mai copti; tem'a e prea delicata și seriósa pentru eseritie teneresci de stilu. Mai bine stati deocamdata de studiu, că se nu comiteti anachronisme de acele, că „Pavelu samosacianulu (P. episcopulu Samosateloru in secl. III., vrendu a dice Simonu mágulu) a convenitu cu apostolulu Petru scl.“ Nu discreditati scienti'a, și mai pre susu de tóte nu substituiti argumenteloru pasiunea órba.

**Sabi'a lui Tudoru Vladimirescu**, capetata in daru de la Vacaresci, d. C. A. Rosetti, natiunalulu redactoru alu „Rom.“, mai eri alalta o scóse de vendiare, in locu de a-o doná vre unui museu natiunalu. „Semenatoriulu“ din Barladu cu dreptu euventu se scóla contr'a atari „patrioti“, cari facu specule atátu de nepatriotice și coruptive, cari striga: „Ah sabi'a lui Traianu, intr'o mana de Romanu; cine dá mai multu?“ Mai multisióra ambitiune natiunale, și atunci vomu avé mai multe caractere de fieru, cari acumu dorere suntu rare intre noi cá corbii cei albi, dar' cu atátu mai numerosi „natiunalistii“ speculanti.

**Fost'a s. Petru in Rom'a?** Asupr'a acestei teme, de la secl. XIV. incóce adesu venturate, se tiendé deuna-di in Rom'a, cu incuvientirea scaunulu apost., o disputa publica intre invetiati catolici și protestanti. Dupa ce voru sosí reportuui mai detaiate despre decursulu ei, ne vomu întóree la ea.

**Primulu balu romanescu in Vien'a** se va tiené la 9 Martiu in sal'a ospetariei „la calulu albu“, suburbea Leopoldstadt. Venitulu va cede in folosulu „Romaniei june“, spre a-si infientia unu cabinetu de lectura. Comitétulu stá din presied. B. G. Poppovits, v. presied. dr. Ang. Frundianescu, propriet., și 10 juni studinti. De patrone ale balulu binevoira a se promite dd. Matild'a Dumb'a, Mari'a de Filisianu, și Mari'a de Marzeller.

**Starea religiósa a singuriteloru comune protestantice din Berolinu**, metropolea protestantismulu, nu se pare a fi pré imbucuratória. Diuariulu „Evang. kirchlicher Anzeiger von Berlin“ ne reportéza, că d. e. comunitatea basericésca s. Tom'a numera 60.000 parochiani, pentru care numeru nu suntu decâtu trei pastori sufletesci; numerulu celoru ce au primitu in 1870 confirmatiunea (s. miru) e 595, alu casatorieloru cu cununa 372, fóra cununa 348; numerulu ingropatiuniloru cu preotu 63, fóra preotu 1897. Au nu graescu destulu de chiaru cifrele aceste despre starea interna a protestantismulu? Mai departe dupa numitulu diariu numerulu locuitoriloru evangelicu ai „nouvei imperatie evangelicé“ in a. 1870 crescú camu cu 15.000; insa cu tóte aceste și cu tóta „sternirea admirabila, ce Domnulu a produsu-o in poporulu seu evangelicu in gloriosulu anu 1870“, memorat'a fóia constatéza in privinti'a viatiei basericesci din Berolinu o re-

gresare a anulu 1870 față cu 1869. Asiá numerulu confirmatiuniloru scadiú in anulu din vorba cu 240, numerulu casatorieloru cu onórea cununei cu 136, pre candu numerulu casatorieloru fóra cununa se apropia cátra diumetatea casatorieloru preste totu. Numerulu comunicantiloru se scari cu 3317, și numerulu astrucàrilor fóra preotu se suú cu 2031, desí au fostu cu 1648 de ingropatiuni mai multe decâtu in a. 1869; va-se-dica dintre 23.070 ingropatiuni numai la 3612 fú chiamatu unu predicatoriu, éra 19.458 se fecera fóra preotu.

**Sciri personali.** In 23 l. tr. repausá in Domnulu fer. episcopu r. cat. de Satumare. Ladislau Biró, umulu din cei mai destinsi membri ai episcopatulu ungurescu; repausatulu a fostu de origine romana, și intre altele și cá referinte la fóst'a cancelaria aul. ung. nu pușinu a sprigionitu causele basericesci romane. R. i. p. — Reverendis. d. rectoru alu Pazmaneuului de aici și canonicu de Strigoniu, Georgiu Schopper, se denumí de episcopu de Rosnavi'a.

**„Partid'a de infrenare“** a reusitu, de in senatulu statulu nordu-americanu Illinois se votá o lege, care statoresce intre alte la §. 4: „Celu ce prin venderea de beuturi spirituóse, fia cu fia fóra concesione, dá ansa, cá cinevá se se imbecete, e responsabilu, față cu celu ce iea pre imbetatulu sub scutulu seu, de o desdaunare amesurata, și afóra de acea pentru numit'a scutintia are de fiacare dí se platésca 2 dolari.“ §. 5: „Soție, copii, parinti, tutori séu principali, cari prin beti'a a loru sei suferu dauna séu scadere in privinti'a persónei, proprietatii și midiolóceloru de viatiuire, potu de la celu ce prin venderea de beuturi spirituóse casiu nase beti'a acea, se pretinda pre calea legei desdaunare. Proprietariulu casei, in carea se vendu beuturile betive, e intogmá responsabilu pentru atare dauna, cá și ospetariulu. Muierile potu intentá procesu de desdaunare in numele loru, fóra scirea și invoierea barbatulu; desdaunarea improcesuate in numele copiiloru minoreni se va respunde, dupa chipsuinti'a tribunalulu, séu loru inși-si séu tutoriloru séu consangeniloru mai de aprópe.“

**Adunarea generala constituanta** a institutulu de creditu și economie „Albin'a“ e convocata in Sabiiu pre joi 14/2 Martiu a. c.

**Mare cravalu se intemplá in urbea Ismailu** din Romaní'a in septeman'a trecuta contr'a Judaniloru, dintre cari vre doi fure ucisi și dóra preste 200 vulnerati. Impulsulu mai deaprópe se lu-fia datu sacrilegiulu comisu de unu Judanu, care intr' ascunsu lasandu-se a se incuia in catedrala, nu numai furá dintr' ins'a vasa-le sacre și alte pretiése, ci dinaintea iconostasulu lasá și o aducere-aminte fórte necurata de petrecerea sa intr'o baserica crestina.

**Nóu'a lege de invetiamentu in Cislaitani'a** incepe a-si desvoltá și aretá consecintiele sale; in Vien'a adeca onorabilulu senatu scolasticu denumí mai decurendu pre doi Judani de docinti la dóue scóle poporali catolice, cá-di domnii membri ai senatulu scol. de er'a nóua suntu cu multu mai luminati, decâtu se-i dóra capulu de superstitiunile religiunei. Firesce că organele eclesiastice numaidécátu au protestatu, și fóra indoiéla parintii catolici ai copiiloru respectivi inca voru aderá la protestulu contr'a unu vatemári atátu de sfruntate a sentiulu loru religiosu.

**In Bucuresci** se va redicá o statua lui Mihaiu bravulu; spre acestu scopu pré laudabilu și adeveratu romanescu, care ar' trebui se se imiteze in tóte anghiuirile romane in privinti'a totoror barbatiloru nostri mai renumiti și a tóte evenimentele mai remarcabili din istori'a nóstra natiunale, se deschisera liste de subscriptiune publica, și, precumu ne spunu „Informatiunile“, subscriberile patriotice se facu in numeru frumosu și in sume considerabili.

### Post'a redactiunei.

P. t. domniloru: D. P. in Bistritia. In numerulu viitoru. — I. P. in Oradea-mare. Schimbámu. — I. P. in Ghierla. Netramiterea a fostu gresicla; ast'a s'a coresu și se va corege oricandu. — V. C. in Staul'a. Spatiulu nu ne-a iertatu atunci mai pre largu. Planulu de sprigionire e escelinte; Te rogámu, esecutéza-lu si lu propaga.